Соколёнок

6/2015
ноябрь - декабрь

Къарчыгъа

0+

РЕСПУБЛИКАНЫ ЯШЛАР УЧУН ЭКИ АЙДА БИР ЧЫГЪАГЪАН ЖУРНАЛЫ

Мамаев Гьюсен

Къыш

Йылда бир керен
Бизге къыш геле.
Къачан гелгенни
Яшлар тез биле.

Ап-акъ мамукъдай
Ерге къар тюше.
Сувукъдан бузлап
Оьзенлер шише.

Гьаран юрюйлер
Яшлар кюртлерден,
Чана чабалар
Бийик бетлерден.

Гюнню гетгенин
Билмей къалалар.
Огь, бир сыргъалай
Къырда чаналар.

«Къарчыгъаны» архивинден.

Магьаттатнаби Халилов

Къыш эртени

Гече къар борап тургъан
Оьзю сюйген ерине.
Алабайгъа мен къургъан
Уя гьаран гёрюне.

Буз чюмек де чоргъада
Тюшмей токътагъан тез деп:
«Къар-р!» – деп, къаргъа да
Айлана азыкъ излеп.

Тавукъ уягъа багъып
Тюлкю гьыз бар барагъан,
Ачдырып болмай къагъып,
Алдын тырнап къарагъан.

Къыш эртенни гьавасы,
Валелей, нечик таза!
Къачып уьйге гирмесем,
Бетиме атын яза.

Тилев

– Аявлу балам, Мурат,
Янгы йыл геле тура.
Гёресен, маманг сагъа
Къаст этип ёлка къура.

Гел, маманга кёмек эт,
Сонг да айт чы, билейим.
Янгы йылдан мен сагъа
Не яхшылыкъ тилейим?

– Бетден чана чапмагъа,
Атышып ойнамагъа,
Янгы йылдан, мамочкам,
Кёп-кёп къар тиле магъа.

Сонг дагъы да тилевюм
Янгы йылгъа къырдагъы:
Къышлыкъ каникуллагъа
Он гюн къошсун бирдагъы!

Магьаммат АТАБАЕВ,
Дагъыстанны халкъ шаири.

Батыр

Савбол эте туруп Чагъар-отаргъа,
Ахшамгъы гюн гетип бара батаргъа.
Тек батыр бар, гюн батса да батмажакъ,
Сыйлы аты бир де ерде ятмажакъ.

Рейхстаггъа байракъ къагъып къайтса да,
Макътавлардан оьктем болмай, хохаймай,
Игитликни юлдузун ол такъса да,
Яшав этди сав-саламат адамдай.

Оьтюп чыгъып нече-нече эллерден,
Ябушувда ёлдашлагъа ругь берген,
Гётермеге болмас эди пиллер де
Авур юкню, ол батырым гётерген.

Къарт болса да, яшны йимик иржайып,
Ол батырым нарат бойлу, нарт сойлу,
Халкъ арада сый къазанып ажайып,
Оьзю оьлсе де, оьлмес йимик ат къойду.

Гете бара, адамлар да, йыллар да,
Гьеч зат ёкъдур гери къайтма болажакъ,
Тек бар, гетмей, ону йимик эрлер бар
Халкъны эсинде даимангъа къалажакъ.

Макътавланы чыгъып лап да тёрюне,
Гетди батыр, даим эсде къалмагъа,
Уллу-уллу балагьлардан къутулгъан
Дюнья болмас ону эсден салмагъа.

Гетди Игит, иш не затгъа тирелген?
Гетди жанын азиз халкъгъа багъышлап,
Гьеч Памятник сала буса биревге,
Ол Игитге салма тарыкъ лап башлап.

Нугьай БАТЫРМУРЗАЕВ 150 йыл

Бу йыл уллу язывчубуз, ярыкъландырывчубуз, шаир, таржумачы Нугьай Батырмурзаев тувгъанлы 150 йыл битди. Ол 1865-нчи йыл тувгъан. Оьзюне 8 йыл битгенде мадрасагъа юрюп охума башлай. Нугьай Батырмурзаев оьзюню чагъындагъы яшланы арасында охувгъа муштарлы, низамлы яш болгъан. О заман яшлар моллагъа юрюп дарс ала болгъан. Нугьай да бир молладан башгъасына, бир юртдан башгъа юртгъа бара туруп охувун узата. Арапча, тюркче охуп бажарагъан бола. Гьар не китап къолуна тюшсе, шону охуп англавун артдыра. Нугьай о заман чыгъагъан газетлени кёп охуй болгъан.

Газетлерден таба башгъа халкъланы яшаву булан таныш бола. Оьзюню халкъы билим якъдан кёп артда къалгъанны англай.

Нугьай оьзю де шиърулар, хабарлар язма башлай.

Охув, тарбия масъалаланы гьакъында кёп ойлаша. Авлетлерин охутмайгъан ата-анагъа насигьатлар бере. Шо темагъа Нугьай «Языкъ Гьабибат», «Насипсиз Жанбийке», «Давут булан Лайла» повестлерин ярата.

Нугьай Батырмурзаев кёп шиърулар язгъан. Гюнтувуш халкъларыны ёммакъларын: «Денгиз Синдибат», «Жаншагь» къумукъ тилге гёчюрген.

Нугьай Батырмурзаев къумукъ халкъны къагьруман уланы Зайналабит Батырмурзаевни атасы.

Суратда: *Нугьай Батырмурзаевни аты къоюлгъан бешинчи вариси – Нугьай Батырмурзаев, Яхсай школаны 6 кл. охувчусу.*

Нугьай Батырмурзаев

Орамны Эдеплери

Гишиге урунуп йыгъылардай яда йыгъардай, алгъасап, тергевсюз юрюмегиз. Нагагь янгылыш урунсагъыз, гечмекни далап этмекни бир де унутмагъыз. «Багъышлагъыз», «Гечигиз» дегиз. Токътап бир гишини артындан къарап къалмагъыз. Гьеч бир гишини опурагъы, кеби булай деп, мысгъылламагъыз. Таягъыгъызны гьавада айландырып юрюмегиз. Яда къолтугъугъузгъа къыстырып, гишиге тийдирмегиз. Орамда юрюйгенде этеклеригизни салландырып, башыгъызны энкейтип, къабурун излейген гиши йимик бир мискин суратда юрюмегиз. Орамда юрюйгенде къакъырмагъыз, тюкюрмегиз, бурнугъузну сибирмегиз. Орамны ортасында, яда тротуарны уьстюндеги гирип-чыгъып юрюйген бир къапуну яда эшикни тюбюнде токътап, сёйлешип турмагъыз. Сёз сёйлемек учун орамда узакъ токътап турмагъыз. Сёйлежек сёзюгюз болса, бираз узатып, юрюй туруп сёйлегиз. Баргъаныгъызны арив гёрежегин билмей туруп, гишини уьюне бармагъыз. Ишлейген заманында гишини токътатып сёйлешип турмагъыз. Себеплерин белгили этмей туруп, досугъуздан айрылмагъыз. Гишини, айрокъда, къатын-къызны сырын билмек учун къаныкъмагъыз. Эгер оьзлер сёйлеселер, гьеч гишиге айтмагъыз. Сыр сакълавну сыйлы бир борч деп билигиз. Исбайы кюйде боламан деп, адамны кюлкюсю гелеген ишлени этмегиз. Театргъа баргъанда, оюн башлангъандан сонг тавушугъузну чыгъармагъыз. Перде тюшгенчеге театрдан чыкъмагъыз.

Жаминат Керимова

КЪАР КЪУРЧАКЪ

Къар ява атып - атып,
Сав дюньяны агъартып,
Къара балчыкъ ярланы
Таза агъын чыгъартып.

– Яшлар, къарны жыяйыкъ!
– Ону жыйып не этебиз?
– Не этегендир, шу ерде
Сувукъмурза этебиз! –

Деп гелди Осман амай,
Шагьар бавну сакълайгъан.
Яшлар учун нечакъы
Ойнаса да ялкъмайгъан.

Осман амай оьзю де
кюреклер алып гелген.
– Алыгъыз деп! – деп, гьар эки
Яшгъа бир кюрек берген.

Къарт ажай геле тура,
Гьаран ала абатын.
Гьайт деп ишлейген бизге
Къарап, айтды шо къатын.

– Вув, хадиргюн тувгъурлар!
Къарышып ишлей алай.
Тайгъалакъ ёлдан мендей –
Къартлар юрюме болмай...

Къар жыйып, тюшге таба
Уллу тёбелер этдик.
– Аш хабып гелейик, – деп,
Яшлар яйылып гетдик.

Тюшден сонг къайтып гелдик:
Шагьар бавунда, вая,
Бир мазаллы, бир бийик
Сувукъмурза орая!

Ювукъ барып къарайбыз,
Не тамашадыр, муна:
Ону ичинден таба
Бир макъамлар чалына.

– Музыка! Музыка! – деп,
Яшлар чапды ер-ерден.

– Тынглагъыз, Сувукъмурза
Йырлап йиберер бирден, –

Деп кюлей Осман амай.
Гертиден, ол айтгъандай,
Йыр чалынды шо ерде:
– Тынглагъыз, нечик йырлай!

– Гьейлер, бу тамашагъа!
– Йырлайгъан Сувукъмурза!
Йырлап исси болажакъ,
Гечелер сувукъ буса!

Сонг билдик, Осман амай
Масхара этген экен:
Къар къурчакъны ичине
Магнитофонну салып
Арив бегитген экен.

Камиль Султанов

Бетлев

Гьажимурат орунда
Мишиги булан ята.
Турув-туруву булан
Эртен ону уята.

Гёзю къыйыкъ, пос мыйыкъ
Гьаман къуйругъун силлей:
Бираз ял алма къой деп
Гьажимуратгъа тилей.

Къоя деген не затдыр,
Гьажимурат ойната...
Пос мыйыкъны тон йимик
Алып ер-ерге ата.

Тутуп къуйругъун тарта,
Башын сыйпай бир-бирде,
Къутулса да къолундан,
Ятма къоймай бир ерде.

Мишик ялкъып, инжинип
Бир гюн ону тырнагъан.
Къанны гёрюп къолунда
Гьажимурат йылагъан.

Йылай туруп бетлеген:
«Мени неге тырнайсан?
Сени шонча сюймейген
Чычкъанланы къырмайсан.

Къонакъ гелсе, турмайсан
Сен ерингден эринип,
Гече демей, гюн демей
Хоруллайсан герилип.

Дагъы гелме яныма,
Къыйыкъ гёзлю тырнавчу.
Сени булан ишим ёкъ
Чычкъанлагъа бол гьавчу».

Шулай деген мишикге
Гьажимурат тарлыгъып,
Бираздан сонг дагъы да
Къуйругъун тутгъан къагъып.

Ойнай туруп ахшамгъа
Тырналгъанын унутгъан.
Гече гирип орунгъа
Мишиги булан ятгъан.

АБУЗАГЬИР БАТЫРОВ

КЪУРЧАКЪ

Оюнчакъ къурчагъым бар,
Ону аты Азинат.
Тав алмадай энглери,
Бир аламат арив зат.

Ятдырсам, гёзюн юма,
Тутсам, тикленип къарай.
Уьч тюрлю капоту бар,
Исхарла, йибек, дарай.

ТОП

Бир яны къызыл нардай,
Бир яны акъ алмадай,
Бу мени резим тобум
Бары да топлардан дай.

Уруп йиберсем ерге,
Чююлюп гете оьрге,
Къурдаш яшлар жыйылып,
Ойнай болабыз бирге.

САГЬАТ

Тик-так, тик-так, тик-так деп
Токътамай ишлей сагьат,
Гече гюнлер чалыша
Бир янгыз болмай рагьат.

Школагъа барагъан
Заманымны гёрсете,
Вакътини бош йибермей,
Дарс этме кёмек эте.

ГЬАРСИНЧЕК

Абзарда къоз терек бар,
Бутагъы кёкге ете.
Гьар йыл атабыз онда,
Магъа гьарсинчек эте.

Гьарсинчекге минемен,
Кёклеге чююлемен,
Бир булутлагъа чыгъып,
Къайтып ерге гелемен.

Оьрге гётерилгенде
Гёкшылт денгиз гёрюне.
Етмеге аз къаламан
Таргъутавну тёрюне.

Патимат Абукова

Къайырханны чохайы

Къайырханны чохайы
Ем сююп, къолун ялай,
Къачып-къачып, къурдашы
Гелеми экен деп къарай.

Къайырхан да, къозу да
Айырылмас къурдашлар.
Буланы дослугъуна
Сукълана хоншу яшлар.

Гёрюнюш

Къоян геле, къуйругъун
Оьрге чюе, ойнакълай.
Юхусундан айыгъып,
Аюв геле маймакълай.
Бёрю азыкъ къыдыра,
Тишлерин къыжыратып.
Тигр геле гёзюнден
Ялынлы жыжым атып.

Абдулла Залитханов

КЪАРЛЫГЪАЧЛАНЫ ДОСЛУГЪУ

Къушланы сеслерине тынгламакъ уллу сююнч. Чарнайгъан кююне къарап, гьар къушну гёнгюн билмеге бола. Бизин уьйню къалкъы тюбюнде уя тикген къарлыгъачланы гёнгюн мен чи биле эдим Уя тигеген заманында оланы тавушу башгъача чыгъа. Бала ятгъан заманда буса къарлыгъачланы ангы, йырлайгъан йыры аналары йымырткъалардан чыкъмагъа гьасирет яшларына айтагъан такъмакълар йимик чалына.

Нечик де эринмейген къушлар да бар бу къарлыгъачлар! Ара бёлмей ишлейгенине де къарамайлы, олар бир-бирине сыр чечме, чарнама заман таба.

Бир йыл бизин къарлыгъачлар сегиз бала чыгъарды. Къарлыгъачлагъа атагъа да, анагъа да, бир токътав ёкъ эди. Оланы къасты, яхшы ашатып, балаларын тез уллу этмекде эди. Олар мени де къуванчым эди.

Бир гюн, дарслардан гелип, уьйге гиргендокъ анабыз пашман кюйде булай деди: – Воллагь къулум, геч болуп къалдым. Мишик ата къарлыгъачны тутду бугъай. Шунда гёрюне болагъан талгъыр мишик эди бугъай деп къойдум.

Авзуна хабып барагъанны гёрюп къалдым. Чыгъып къарайман, пакъыр балалар, уяны хырындан башларын да чыгъарып, къыргъа бозаргъан. Гьарай къувун салып айланагъан ана къарлыгъачны гёргенде, юрегим ачытып гетди.

Ана къарлыгъач, бир къувунгъа чакъырагъан чавушну йимик аваз-лар этип, оьзюне ер тапма болмай тура эди. Билмеймен, ону тавушуна гелдими дагъы, бизин абзаргъа бир нече къарлыгъач жыйылды. Ахшам анасы балаларыны янына къонду.

Ят мишиклени абзарда эркин айланма къоягъаны саялы, бизин мишигибизге де яман ачувум чыкъды. Шо саялы ахшам огъар къалиямны яртысын бермей къойдум...

Гече ятгъанда да ойлашаман: «Гъали не болар экен балаланы иши?» деп. Артда да мен олагъа оьзюм тутуп хуртлар, жибинлер ва йибитип аш увакълар бермеге токъташдым.

Эртен турув-турувум булан, зарядкамны да этгинче, аш увакълар йибитдим. Анасы азыкъ излей гетгенде, шанжалгъа да минип, балаланы сап-сари авзуларына гезик булан аш увакълар салдым...

Школагъа гетдим. Дарслар къачан битер деп юрегим чыгъып бара эди. Муна ахырынчы дарс битди. Зенг къагъылды. Мен уьйге багъып чапдым. Уядагъы балалагъа эки-уьч къарлыгъач арт-артындан ем ташып турагъанны гёрюп, тамаша болуп къалдым. Хоншудагъы къарлыгъачлар бизин янгыз къалгъан ана къарлыгъачгъа кёмекге гелгенин англадым.

Бу арада мени булан бир класда охуйгъан хоншуда турагъан эки де къурдашым, уьюне де бармай, туврa бизин къабакъгъа гирип гелдилер.

«Не болгъан сагъа? Бизге де къарамай учун гетип къалдынг, воллагь! – дедилер.

Мен олагъа болгъан ишни тёкмей-чачмай айтдым, къарлыгъачлар – асыл къушлар экен!

Шо гюн сююнюп бир къарыш сама оьсгенмендир деп эсиме геле.

Шаирни 60 йыллыгъы булан къутлайбыз

МАГЬАММАТ АГЬМАТОВ,
Дагъыстанны халкъ шаири

ЛАП АРИВ ЙЫРЫМСАН

Уланым, гиччинев уланым,
Бир азиз адамым шавлалы.
Бир сенсен гюл йимик безейген
Гюнешсиз дюньямны къавгъалы.

Дюньягъа гелгинче кёп гезик,
Тюшлериме мени гелдинг сен.
Гёнгюлню гюллерин савгъатгъа
Къучагъым толтуруп бердинг сен.

Савгъатсан берилген оьрлерден,
Лап мени сыралы сырымсан.
Уланым, гиччинев уланым,
Сен мени лап арив йырымсан!

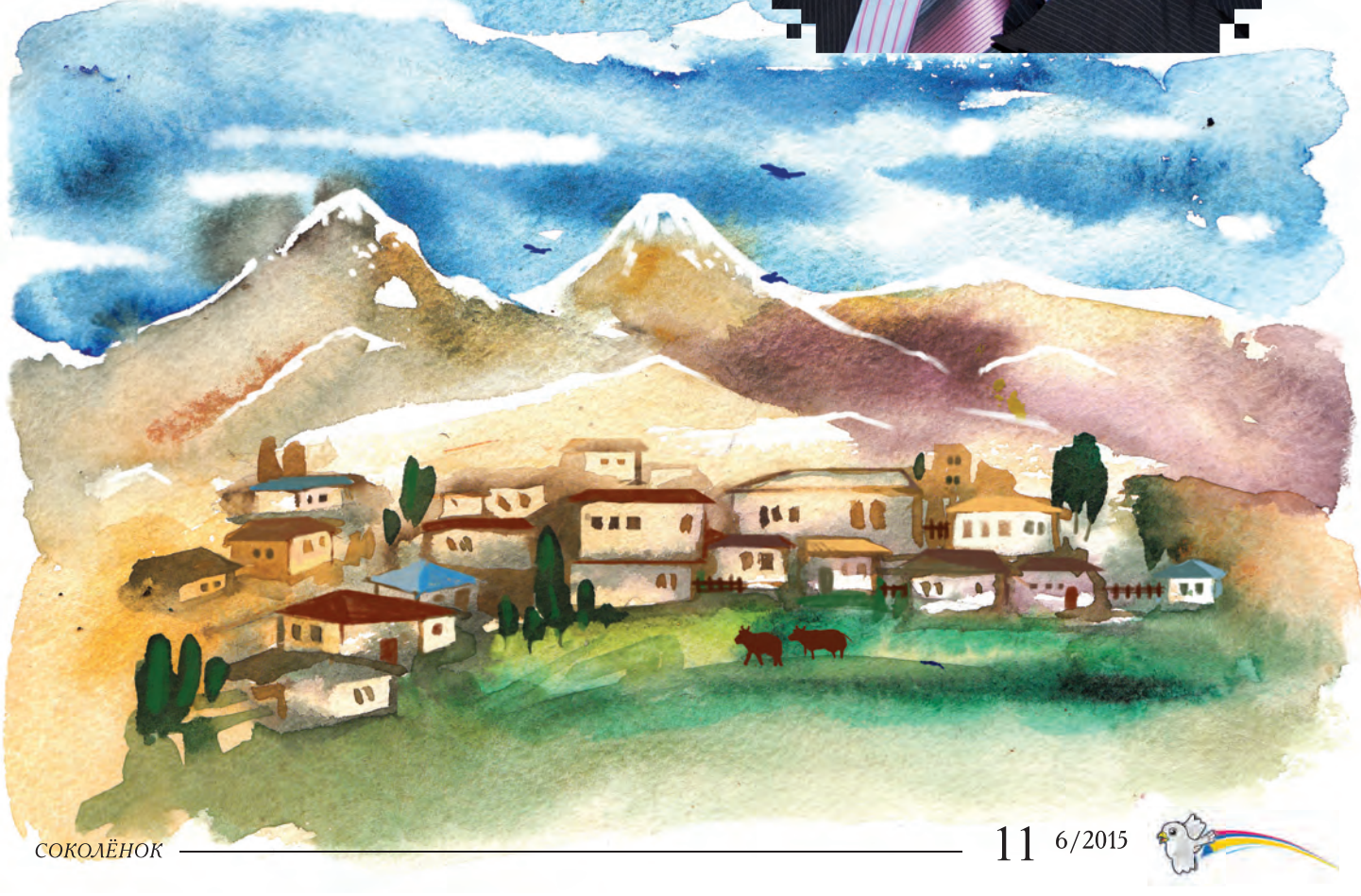

АНАМНЫ КЪОЛУН ТУТУП

Бек къысып тутгъанман къолун анамны,
Не уллу дюньядыр ... Къарайман адап.
Дюньягъа гелемен мен къонакъ болуп,
Артымдан къол силлей токътагъан анам.

Оьз уьюмдей азиз магъа бу эллер,
Тюгюлмен къонакъ мен энни бу якъда.
Анам ёкъ алдындай тутмагъа къолун,
Узатсам къолумну, тие таякъгъа.

Энни мен къонакъман тувгъан еримде...
Уьюмню алдында чёгюп тизимден,
Бек къысып тутаман къолун анамны,
Яшлыгъым къол силлей эсги гюзгюден.

Супьянат Мамаеваны таржумасы

Яшавгъа гелген гьар инсан бу гёзел дюньяда аврумай, инжинмей, насипли яшамагъа сюе. Шолай болма да герек. Адамны яшаву гьар заман тюзелип къалмай. Гьар заман сююнч де болмай. Гёнгюлсюз, къайгъылы гюнлери де болуп къала. Гьар адамны оьзюню яшаву оьзюнден гьасили бола.

Осал хасиятлы адам оьзюню башына гелген къыйынлы гьалгъа чыдап болмай. Оьзюню чархына аз замангъа буса да яллыкъ гелтиреген ичкини, наркотиклени къоллама башлай. Бир азгъа сама да къаркъарама яллыкъ гелтиреген ички, наркотик къоллагъан булан не бола деп ойлай.

Наркомания деген недир – къаркъараны уютагъан, юхугъа тартагъан, гьакъылдан тайышдырагъан бир аврув. Шо аврув наркотиклени къоллайгъанларда бола. Врачлар-наркологлар токъташдырагъангъа гёре наркотиклер адамны бираз замангъа авругъан ерин ял эте, къайгъысын – оюн унутдуруп къаркъарагъа яллыкъ бере. Бир эки керен къоллагъан сонг, адамны чархы наркотик талап эте, гьатта о болмаса туруп болмайгъан даражагъа чыгъара. Кёп къоллагъан сайын адам дагъы да сюе. Къаркъарасы авруп башлай. Шо аврувдан къутулмакъ учун да адам дагъы да наркотикге чаба.

Башлап наркотик адамны башыны майына таъсир эте. Шо адам эсиргендей бола. Бир керен къоллагъан сонг дагъы да сюе. Шолай бола туруп, сонг наркотикден къутулма кюй излей. Шо аврувну ял этмек муратда дагъыдан да кёп къоллай. Бир-эки къоллагъан сонг токътагъан адамгъа башыны майы къонгурав йимик зириллеп, бирдагъы керен эсине сала. Бирдагъы бир керен къолласам да бир зат да болмас деп ойлашдыра. Шолай эте туруп къаркъарасы авруй, эсинден ону тайдырып болмай.

Сонг ол ачувлу, тез къарсалайгъан бола. Ашагъан ашы батмай, адам бек аза, сав къаркъарысыны этлери, сюеклери сызлай. Шолай адам эсин тас эте. Оьзю оьзюне уруп оьлеген даражагъа чыгъа. Оьлме де оьле.

Наркомания – адамны оьлтюреген аврув. Оюн - пикирин елей, намусун - ягъын битдире, яман, эрши ишлер этдире. Шолай гьалгъа тюшмес учун гьар адам оьзюн шо агъудан арек сакълама герек. Магъа шо аврув гелмес, мен токътап боларман деген ойгъа къуллукъ этме ярамас.

Бирев де мен наркоман боларман деп ойлашмайдыр, тек шо аврувгъа тарыгъан адамгъа къутулмакълыкъ ёкъ. Наркотиклени сатагъан адамлар жагьиллени арасында оланы яйма къаст эте. Неге тюгюл, наркотик сатып олар бек къазаналар. Шолай адамлар сизге де къаршы болма ярай. Шолайлар булан иш тутмагъыз, олардан арек болугъуз. Наркотиклеге тарыгъанланы санаву арта бара.

Улан болсун, къыз болсун шо балагьдан арек болмагъа герек.

Ата-анагъыз сизин гьар яманлыкъдан къоруп оьсдюрген. Оланы уллу къайгъыгъа салмагъыз, оьзюгюзню оьмюрюгюзню къысгъартмагъыз.

Яшавда оьзюгюзню яхшы ягъындан гёрсетме кёп имканлыкълар бар. Спорт булан машгъул болугъуз. Спорт адамны чыныкъдыра, исбайы эте, гючлю эте.

Дюнья бек гёзел. Шо гёзелликден, уьягьлюгюзден, ювукъ адамларыгъыздан къуванып яшагъыз.

П. Абдуллаева

Алматы алмыында

Паштаев Басир, 2 клас. Гимназия №1

Биймурзаева Зумруд, 3 клас. Гимназия № 1

Капиева Карина, 8 клас. Гимназия № 1

Къартакъай мишик ва чычкъанлар

Бир болгъан, бир болмагъан бир къартакъай мишик болгъан. Олай къартайгъан чы ол, тишлери тёгюлген, гёзлери гёрмейген болуп тура, чычкъанланы артындан чапма да, тутма да болмайгъан даражагъа етген. Чычкъанлар да ону алдындан чап-ёрт этелер, къуйрукълары булан тюрте гетелер, батырланып, къоркъмайгъан ерге чыгъып, уьй-эшикге ес болуп, бары ашамлыкъны гемирип, пасат этип айланалар.

Къарт мишик терен ойгъа бата. Ойлаша-ойлаша туруп бир къарагъа таяна.

Гьакъыл ва гьиллачылыкъ булан бир урунуп бары да чычкъанланы бирче тутуп, ёкъ этмесе, олардан къутулмажагъын биле. Бир нече гюн къаравуллап къарт мишик лап да гиччи чычкъан баланы тута.

– Къутгъарыгъыз мени. Къутгъарыгъыз, мени къарт мишик ашап къояжакъ! – деп, зыбызгъыдай тавушу булан къычыра гиччи чычкъан.

Ону тавушун эшитген чычкъанлар бары да къоркъуп къачып, яшынып къалалар. – Сызгъырма, ашамажакъман сени! – дей къарт мишик, – Сюйсем де болмажакъ эдим, бары тишлерим тюшген, гёзлерим гёрмей – сокъур. Оьлюмюм ювукъ буса ярай. Сизин чычкъан тухумугъузгъа баш уруп тилеме сюемен, мен сизге не яманлыкъ этген бусам, не зарал гелтирген бусам, гечигиз менден. Таза, гюнагьсыз оьлме сюемен! – Шолай да айтып къарт мишик чычкъан баланы йиберип къоя.

Сююнмекден атыла – ойнай туруп чычкъан бала «парт» деп, тешикгеуясына гире. – Нечик йиберип къойду сени сав-саламат, уллу тамаша тюгюлмю? – деп, чычкъанлар бек ажайып болдулар.

– Къарт мишик мени оьзю йиберди, – деп, чычкъан бала. – Оьзюнден биз гечгенни сюе, бизге не яманлыкъ этген буса, не зарал гелтирген буса гьали къыйнала. Ол къарт болгъан, тишлери ону тёгюлген, гёзлери – сокъур болгъан. Оьлюмю ювукъ буса ярай.

– Инанмагъыз мишикге, инанмагъыз! Ол бизин ашама сюе! – деп, къычыра чычкъанланы бирлери.

– Гертиден де, къартакъайны намусу къыйнайдыр, сав-саламат йиберди чи чычкъан баланы! – деп, къычыралар бирлери.

– Юрюгюз, гечейик мишикден бары этгенин, сонг да дагъы бизге бир де тиймесин, – дейик!

Жыйылып бары чычкъанлар мишикге ёл чыгъалар. Тешик-тешиклердан чыгъып олар да гёрюне, къарт мишик буса буланы къаравуллап тура.

– Сиз билемисиз, къапны башындан ачса, не бар буса ичинде барын да тыппа-тынч алып болагъанны? – деп сорай мишик.

– Неге билмейик, озокъда билебиз, билебиз! – деп, къычыралар чычкъанлар. – Неге дагъы сиз къапланы тюбюнден гемирип – телеме-тешик этесиз? – деп де сорап, жавапгъанча къарамай, атылып - атылып, агьмакъ чычкъанланы къартакъай мишик тутуп-тутуп, бувуп-бувуп ташлай, гьеч бирин, къоймай.

Бир бай адам болгъан, ону да бир эринчек уланы болгъан. Иш не, загьмат не – олардан ону бир англаву да болмагъан, гьазир ашгъа бисмиллагь! – деп, ашап, ичип, оьзгелер тикген опуракъны да гийип, гьатдан озуп тюшген акъчаны да харжлап, юрюй болгъан. Атасы уланын ише-загьматгъа уьйретмек муратда, далаплы да, тутумлу да этме умутлу бир йыракъ авулгъа элте, бир къабартылыгъа йылына бир алтын алапагъа ишлеме, къоюп гете.

Хожайын улан бай агьлюню авлети эченни билеген саялы, ону ончакъы ишлетмей арив ашата, гийиндире, йыл оьтгенде буса, бир алтын да берип, уьюне йибере. Улан уьйге къайтгъанда атасына къазангъан алтынны бере.

Атасы буса алып алтынны огъар онча тергев бермей, оьзенге ташлай, улан атасы этгенге гьеч маъна бермей, неге олай этдинг, деп, де сорамай. Бирдагъы йыл да атасы уланын башгъагъа ишлеме йибере шо баягъы алапасы да бир алтын. Экинчи хожайын да биринчиси йимик, уланны гючден ишлетмей, арив ашата, гийиндире, йыл битгенде буса бир алтын да берип уьюне бакъдыра.

Уланы атасына къайта, шо алда йимик бир алтыннны бере, шо алда йимик, атасы да алып алтынны оьзенге ташлай, шо алда йимик, уланы атасы этген ише тергев бермей. Уьчюнчю йыл бай уланын дагъы да бир йыракъ авулгъа элтип, ярлы къабартылыгъа ишлеме къоя, алапасын буса белгилемей. Янгы хожайын буса, биринчи гюнден тутуп уланны яхшы ишлете,

ахшам геч аш бере. Эринчекге иш бек къыйын тие.

Тазза гьалы-гьавкъаты битип, къаркъарасын гётерип болмай, гючсюз ерге йыгъылып къалагъан гезиклерде бола, ва амма, хожайын ону ял алма къоймай. «Ашгьаррам», – деп, де къычыра. Бара-бара улан яхшы ишлеме уьйрене, загьматны татывун биле. Энни, хожайыны ондан бек рази къалагъан бола. Улан йыл ишлей, къоллары къаралып къабара. Уьстюбою тозула, йыртыла. Йыл битип хожайын, эки алтын да берип, уьюне йибере. Уланы атасыны янына геле, чыгъарып эки алтынны атасына тутдура. Атасы алып эки алтынны алда йимик оьзенге атма уруна, уланы, атылып туруп, атасыны къолундан тута. Атасы тамаша болуп уланына къарай, о буса булай дей: – Ташлама атам шу алтынланы сувгъа! – Оланы мен бек къыйналып къазангъанман!

Шейит - Ханум Алишеваны таржумасы.

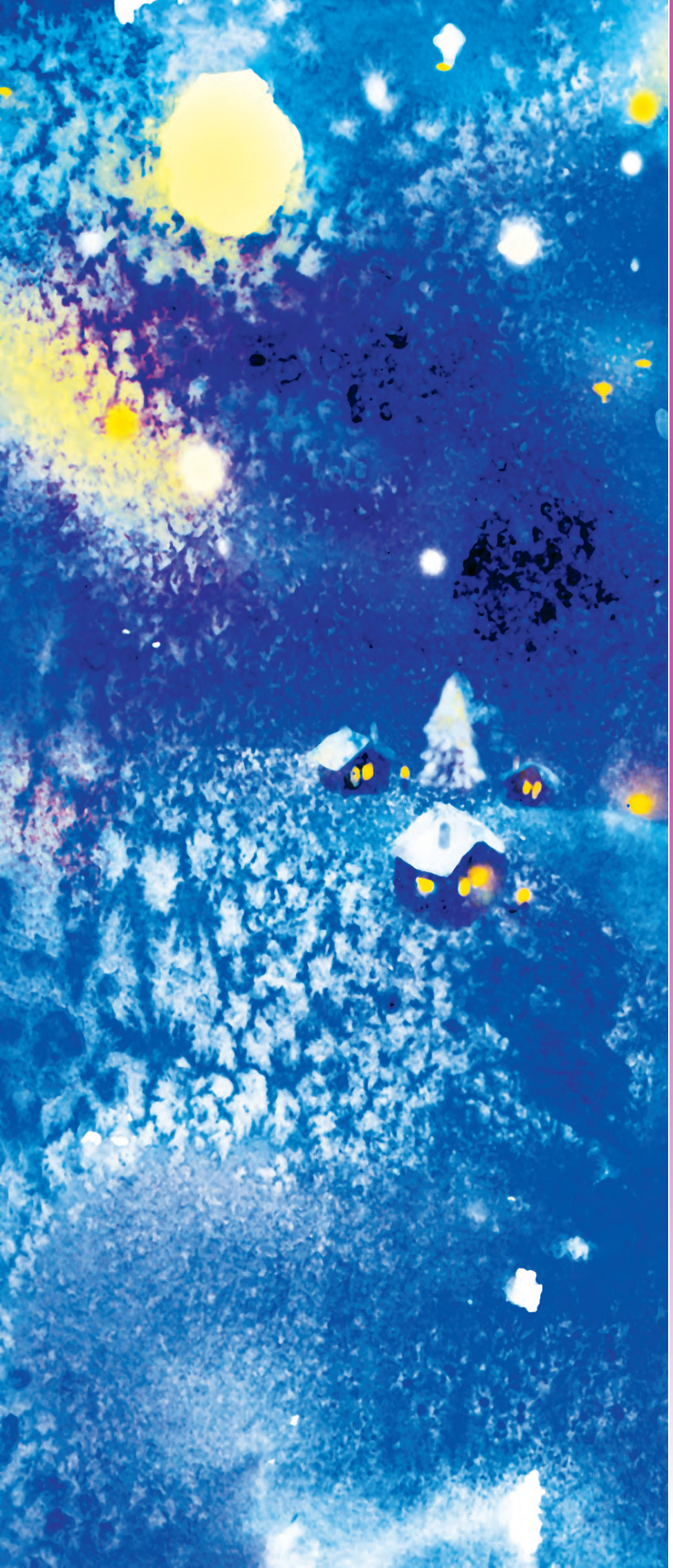

Соколёнок

ISSN0206 - 7943

Къарчыгъа

6/2015

ноябрь - декабрь

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель :
Правительство Республики Дагестан.

Журнал зарегистрирован федеральной службой по надзору в сфере связи и массовых коммуникаций.
Регистр. номер ПИ №ТУ5-0020
от 21 мая 2009 г.

Издается с января 1980 г.

Главный редактор
Мурад Ахмедов

Редколлегия:
Ш.Алишева (ред. выпуска)
П.Абдуллаева
А.Абдуллатипов
С.Алиев
Т.Зургалова (отв. секретарь)

Худ. редактор З.Даганов
Тех.редактор Т. Лузина
Художник А. Джабраилова
Оформление обложки А. Качаев

Дата выхода в свет 29.12.2015г.
Тираж 1170 экз.
Заказ № 165

Типография: ООО «Издательство «Феникс пресс».
Адрес типографии: 367018, РД, г. Махачкала, ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель: Государственное бюджетное учреждение Республики Дагестан «Редакция республиканских литературных журналов «Соколенок» и «Литературный Дагестан».

Адрес редакции и издателя: 367025, РД, г. Махачкала, ул. Даниялова, 55.

Кумыкский язык.

Индекс: на год - 63339,
на полугодие - 73904.

Цена свободная.